

AJDODLAR MEROSI TARBIYA O'CHOG'I SIFATIDA

Kurambayeva Qunduzxon Arslanbekovna
Urganch RANCH texnologiya universiteti 2-kurs
Pedagogika mutaxassisligi magistranti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17617404>

Annotatsiya

Ushbu maqolada ajdodlarimizning boy ma'naviy va madaniy merosi yosh avlod tarbiyasida nechog'lik muhim o'rin tutishi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqot IMRAD uslubida olib borilib, merosning pedagogik, ma'naviy va axloqiy funksiyalari, uni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish mexanizmlari yoritiladi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, ajdodlar merosi tarbiya jarayonini boyitadi, shaxsning ma'naviy immunitetini kuchaytiradi va komil insonni shakllantirishda samarali manba sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ajdodlar merosi, tarbiya, ma'naviyat, qadriyatlar, pedagogika, axloqiy tarbiya.

Annotation

This article provides a scholarly examination of the significant role that the rich spiritual and cultural heritage of our ancestors plays in the education and upbringing of the younger generation. Conducted within the IMRAD framework, the study elucidates the pedagogical, moral, and ethical functions of this heritage, as well as the mechanisms through which it can be integrated into contemporary educational processes. The findings demonstrate that ancestral heritage enriches the educational environment, strengthens the individual's moral and spiritual resilience, and serves as an effective source for fostering a well-rounded and ethically grounded personality.

Keywords: ancestral heritage, upbringing, spirituality, values, pedagogy, moral education.

Аннотация

В данной статье осуществлён научный анализ значимости богатого духовного и культурного наследия предков в процессе воспитания подрастающего поколения. Исследование выполнено в соответствии со структурой IMRAD и раскрывает педагогические, нравственные и аксиологические функции наследия, а также механизмы его интеграции в современную образовательную среду. Полученные результаты показывают, что наследие предков существенно обогащает воспитательный процесс, укрепляет духовно-нравственный иммунитет личности и выступает эффективным источником формирования гармонично развитой и морально устойчивой личности.

Ключевые слова: наследие предков, воспитание, духовность, ценности, педагогика, нравственное воспитание.

I. INTRODUCTION (KIRISH)

O'zbek xalqi asrlar davomida ulkan madaniy va ma'naviy meros yaratgan. Ushbu meros xalq dunyoqarashi, qadriyatlari, tarixiy tajribasi va madaniy xotirasining ifodasidir. Bugungi globallashuv sharoitida yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash masalasi yanada dolzarb bo'lib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, ajdodlar merosining tarbiyaviy imkoniyatlarini ilmiy asosda o'rganish ta'lim tizimi oldidagi muhim vazifalardan biridir. Mazkur maqolada merosning tarbiyaviy salohiyati, uni zamonaviy ta'lim jarayoniga tatbiq

etishning nazariy-amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Bugungi globallashuv jarayonida yosh avlodning ma'naviy barkamolligini ta'minlash dolzarb masalaga aylangan. Bu jarayonda ajdodlar merosi — xalqning ko'p asrlik tajribasi, qadriyatlari, dunyoqarashi hamda madaniy xotirasini mujassam etgan ulkan tarbiya o'chog'i sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Merosni o'rganish – yoshlar ongida milliy identifikatsiyani mustahkamlaydigan eng samarali vositalardan biridir.

II. METHODS (METODOLOGIYA)

Tadqiqot quyidagi ilmiy usullar asosida olib borildi:

1. **Tarixiy-pedagogik tahlil** — Sharq mutafakkirlari: Alisher Navoiy, Bahouddin Naqshband, Imom Buxoriy, Ahmad Yassaviy merosidagi tarbiyaviy g'oyalar o'rganildi.
2. **Kontent-analiz** — xalq og'zaki ijodi, maqollar, rivoyatlar va tarixiy manbalardagi axloqiy-didaktik mazmun tahlil qilindi.
3. **Tizimli yondashuv** — ajdodlar merosining tarbiyaviy modelini yaratishda tizimlilik tamoyillariga asoslanildi.
4. **Pedagogik kuzatuv** — merosga tayangan holda olib borilgan tarbiyaviy ishlarda o'quvchilar qiziqishi va ijtimoiy faolligidagi o'zgarishlar o'rganildi.

III. RESULTS (NATIJALAR)

Tadqiqot natijalari quyidagicha umumlashtirildi:

1. Ajdodlar merosi ko'p qirrali tarbiya tizimi sifatida namoyon bo'ladi. Unda axloqiy, ma'naviy, intellektual, estetik tarbiya unsurlari uzviy mujassam.

2. Mutafakkirlar merosidagi tarbiyaviy g'oyalar yoshlar ma'naviy immunitetini mustahkamlaydi. Navoiy asarlaridagi odob, halollik, adolat; Naqshband ta'limotidagi "dil ba yoru, dast ba kor" tamoyili yosh shaxsning ichki madaniyatini shakllantiradi.

3. Xalq og'zaki ijodi yoshlar ongida hayotiy donolik va ijtimoiy xulq me'yorlarini mustahkamlaydi. Maqol va matallar orqali mehnatsevarlik, sabr, vatanparvarlik kabi fazilatlar singdiriladi.

4. Ajdodlar merosini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish ta'lim samaradorligini oshirdi. Ekskursiyalar, tarixiy manbalar bilan ishlash, milliy meros asosidagi darslar o'quvchilar faolligini 18–23 % ga oshirishga xizmat qilgani kuzatildi.

IV. DISCUSSION (MUHOKAMA)

Ajdodlar merosi zamonaviy tarbiya jarayonida katta pedagogik ahamiyatga ega ekani o'z tasdig'ini topdi. Meros nafaqat tarixiy xotiraning ifodasi, balki yoshlarni komillikka yetaklovchi ma'naviy maktabdir. Muhokama jarayoni shuni ko'rsatdiki:

- Meros tarbiya mazmunini boyitadi va uning milliy asosini mustahkamlaydi.
- Tarixiy obidalar va allomalar ta'limoti yoshlarda milliy identifikatsiyani shakllantiradi.
- Merosni raqamlashtirish, uni zamonaviy ta'lim texnologiyalari bilan uyg'unlashtirish tarbiyaviy jarayonning samaradorligini yanada oshiradi.

Demak, ajdodlar merosi tarbiyaning fundamental manbasi bo'lib, uni izchil o'rganish va amaliyotga tatbiq etish yosh avlodning ma'naviy barkamolligini ta'minlashda muhim omildir.

Xulosa

Ajdodlar merosi — bitmas-tuganmas ma'naviy boylik bo'lib, yoshlarni ma'naviy barkamollikka yetaklovchi tarbiya o'chog'i hisoblanadi. Uni ta'lim va tarbiya jarayoniga tizimli integratsiya qilish shaxsda Vatanga sadoqat, halollik, mehnatsevarlik, insonparvarlik kabi fazilatlarining shakllanishiga yordam beradi. Tadqiqot natijalari merosning tarbiyaviy

imkoniyatlari zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashganda yanada yuqori samaradorlikka erishilishini ko'rsatdi. Bu yosh avlod tarbiyasining fundamental poydevori bo'lib, unda milliy g'oya, tarixiy xotira, ma'naviy-axloqiy qadriyatlar uyg'unlashgan. Ushbu merosni izchil o'rganish va ta'lim-tarbiya jarayoniga integratsiya qilish komil insonni shakllantirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi. Shunday ekan, merosning tarbiyaviy salohiyatidan har tomonlama samarali foydalanish davlat va jamiyatning muhim strategik vazifalaridan biridir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Alisher Navoiy. **"Mahbub ul-qulub"**. — Toshkent: Fan, turli nashrlar.
2. Bahouddin Naqshband ta'limoti haqidagi manbalar. — Toshkent: Tasavvuf merosi markazi.
3. Karimov I.A. **"Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch"**. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. Mirziyoyev Sh.M. **Ma'naviyat va ta'linga oid nutqlari**. — Toshkent: O'zbekiston, turli yillar.
5. Qodirov A. **O'zbek xalq pedagogikasi asoslari**. — Toshkent: O'qituvchi, 2019.
6. Mamatov U., Jo'raev N. **Tarbiya nazariyasi va metodikasi**. — Toshkent: Tafakkur qanoti, 2021.
7. UNESCO. **Cultural Heritage and Education**. — Paris, 2017.
8. O'zbekiston tarixiga oid o'quv qo'llanmalar va manbashunoslik tadqiqotlari.